

1. GORĄCO (89) *sb n*

Oba o jasne.

sg N gorąco (15). ◇ G gorąca (39). ◇ D gorącu (2). ◇ A gorąco (9). ◇ I gorącem (12); -em (1), - (e)m (11). ◇ L gorącu (7). ◇ pl N gorąca (3). ◇ A gorąca (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XIX w.

1. Wysoka temperatura; aestus Mymer², Cn; calor Calag; ardor, fervor Cn (87): Estus Hicze Gorąco Mymer² 3; Takieź y dla wielkiego gorąca ktorem sie brzemienna z pracuie/ takieź y płod wniewy/ tak iż go niemoże zcierpieć. [...] Przeto tę przyczinę brzemienna, maię sie częŝtey łaznie warowac. *FalZioł V 30v; GlabGad B4; RejRozpr H2; A to sie wŝytko dzyeie przez dálekość słońcá/ Ze ich łkápó dochodzą ty iego gorącá. RejWiz 151, 148; Leop Act 28/3; SienLek 10v; Oczko 10v, [41]v; Calag 282a; Calep 37b.*

Wyrażenie: »gorąco słoneczne« = *calor solis Vulg; verbera radiorum solis Cn (3):* Przetomci ią tak chodząc łzczał/ Bych sie tych łzkod wwiárował. Naprzod gorącá słonecznego *BierEz B3v; GlabGad B; Leop Bar 2/25.*

Szeregi: »ciepło a gorąco« (1): Naprzod iż łaznia/ ciepłem á gorącem fwym zapala dychanie. *FalZioł V 30v.*

»(ani) zimno, (ani, a, albo, i) gorąco« [*szyk 8 : 1*] (9) : Alsiosus dicitur qui algore et frigore infestatur. Eyner den leichlich freuft. Ktory źymno y gorąco ćyrpy *Murm 76; BartBydġ 7b; FalZioł V 35; Cżemu miedźi inłzymi kołciami tilko łame zębi czuią dotikanie, iako gdy ich zimno dothknie albo gorączo. GlabGad C2v; SienLek 13v, 15v, 31; RejPos 100v; iedno [źródło] zbytniego źimná/ á drugie nieznośnego gorącá Oczko 4.*

Wyrażenia przyimkowe: »od gorąca« = *prae caumate Vulg (2):* Lekarźstwo gnoiáczce [...] kazi wilkołci złe ciała/ y teź ktoreby były łpalone [...] albo teź inłze łkażenia od wielkiego gorącza albo łucha. *FalZioł V 102; Leop Iob 30/30.*

»z gorąca« (1): Bo iuź łobie tak łpopádły łzby dułse ġęfi iádły A oná łtego gorącá Nieiádłáby y záiácá *RejRozpr B.*

»za gorąca« (1): Ono vgońcie záiácá/ Bárzoć łmácźny zá gorącá. *BierEz S.*

»w gorącu« (1): Komu by ielitho wychodziło wziác tego lištu łófnowego á łołparzyc ġi w gorącu/ [...] á kazać temu na to łiełć/ ielitho włłacza do źywota. *FalZioł I 116a.*

a. Ciepłota jako cecha organizmow żywych (4) : *SienLek 139; y przez arterie/ gorącá á dymów przyczyniwłzy/ gorączki rozmáite/ á włzytko práwie ciało/ od ġłowy do nóġ/ zturbuie Oczko 12v.*

Wyrażenie przyimkowe: »z gorąca« (2): Teź ielłtłize ielł tępanie pełne á iakoby vcinał/ owłzeyki ielł zekrwie Bowiem přetkie ruchanie: z gorącza, á nagłe přełstawanie: z wiatrow. *FalZioł V 12v; SienLek 24.*

b. O pogodzie: upał; aestus PolAnt, Modrz, Vulg; sol Modrz (53) : *RejWiz 142v; BielKron 92, 179v, 269v, 271, 405 (10); Przuciżay łię gorącu/ i zimnemu niebu KochSat Cv; SienLek 2v; GórnDworz Ov; które to obiedwie przyczynie/ tak to ná mnie wyłifłnęły/ że w wielkie gorącáy w czály niepogodné/ z W M. fwym Mi. Pánem v wód tych dni niewiele będąc/ co łą Cieplice/ y do czego dobré/ wkázáciem musiał Oczko A2v, 28, 28v; Skarźzyw 142, 403, 452; StryġKron 652; WisznTr 32; Łáká*

práwie ná zachód pochodziła leży: Którą zewsząd rozliczne drzewá otoczyły/ Podawáiąc ku ziemi
cién w gorąco miły. *KochFrag* 28; Y wylał czwarty ániół czáfę fwą ná słońce/ y dano mu iest gorącem
trapić ludzie y ogniem *WujNT Apoc* 16/8.

W połączeniu szeregowym (1): Człowiek był [...] niewczelnościami przywykły: iáko iest/ zimnu/
głodu/ wiátru/ dymu/ prágnieniu/ lánieniu/ y gorącu. *BielKron* 387.

Szeregi: »już gorąco, już deszcz« (1): Od pełnieny y przez ofatnią czwierć/ iuż gorąca iuż dźdze/
iuż gromy przechodzić będą. *LudWieś* B2v.

»mroz i gorąco« (2): *KochSat* A2v; Prżeto niektóre mchem odział/ niektóre w łkorę kofmátą
oblokł/ [...] żeby y mroz/ y gorąco łzkodzić im nie mogło *GórnRozm* Nv.

»(tak) gorąco, (jako i, i, a, abo) zimno« = *frigus et aestus PolAnt, Modrz; sol, frigus Modrz* [szyk 7 :
7] (14): *MiechGlab* 21; Pátrżze záfię tych wiátrow/ iáką tu moc máią/ Ze czáfem nam gorąco/ czáfem
zimno dáią. *RejWiz* 149v; *BibRadz Gen* 8/21; *OrzRozm* Dv; *BielKron* 255; *SienLek* 10v; *BielSpr*
53v; *ModrzBaz* 10, 50, 109v; *Oczko* 29; kto fie ich robotámi wednie y wnocy/ ná gorącu y zimnie
niezbuduię? *SkarŻyw* A3v; *GórnRozm* L4v; *OrzJan* 43.[*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»gorąco i znoj« (1): nie máłz [*w krolestwie niebieskim*] gorącą y znoiow *LatHar* 598.

Wyrażenia przyimkowe: »od gorąca« (2): liedm kłółow cienkich y od gorącá v więdłych [*vento*
urente percussae]/ fą liedm lath przyłżłego głodu *Leop Gen* 41/27; Kto by towarzyszá zwiázal w
drodze á w tym by vmárł/ niema grzechu áni winy: ále gdy by go muchom odkrył álbo zimnem
tákież od gorącá vmárł/ winien śmierci. *BielKron* 465v.

»z gorąca« (1): Cefarz wzywáfzy Armenłkie kráiny/ tá m z wielkie⁸⁰ gorącá wiechał w byftrą rzekę
ná koniu/ porwála go wodá/ vtonął *BielKron* 181 v.

»przed gorącem« (3): bo thrawa nie roście przed wielkim gorącem. *BielKron* 450; *KochFr* 57;
GórnRozm L4v.

W przeni (5) : *ArtKanc* F19; Ią drzę/ gorącem infzy zmordowani *GrabowSet* C2v; nie będą więcey
láknać áni prágnąć/ áni ná nie słońce przypádnie/ áni żadne gorąco [*neque ullus aestus*]. *WujNT*
Apoc 7/16.

Wyrażenie: »w gorącu ochłodzenie« (2): W prácách odpoczynienie/ w gorącu ochłodzenie/ á w
pláczu pociefzenie. *ArtKanc* H13 [*idem*] *LatHar* 367.

2. praw. *Wyrażenie przyimkowe:* »za gorąca« = *w czasie popełniania przestępstwa lub natychmiast po*
jego dokonaniu (2) : TEgo Sądu trzy fą włafności przy złoczyńcy. Pierwśza/ iże poimány zá gorącá/
nie może być dan ná rękoiemłtwo. *GroicPorz* m4v, v4v.

Synonimy cf GORĄCOŚĆ.

Cf GORĄCOŚĆ, GORĄCZKA, 2. [GORKOŚĆ], GORZAŁOŚĆ